

Một thực tế hiển nhiên mà xưa nay ai cũng biết và thừa nhận: dân cư ở nông thôn, vùng sâu vùng xa, chủ yếu thiếu thốn - kém cỏi - lạc hậu hơn dân cư sống ở thị thành. Sự thật đó được khái quát vào trong một thuật ngữ mang nặng tính nhân đạo là NGHÈO thậm chí là ĐÓI, thế rồi người ta nêu ra khái niệm mang nặng tính kinh tế là XOÁ ĐÓI GIỮA NGHÈO. Nhưng tiêu chí NGHÈO – ĐÓI được quy ra tiền, và thuật ngữ nặng có được tiền (bằng mọi cách) là có thể xoá và giảm ĐÓI – NGHÈO một cách dễ dàng!

Sự nghiệp xoá đói giảm nghèo ở nhiều vùng quê như những cuộc đánh vật theo chu kỳ, nếu được mùa thì NGHÈO – ĐÓI tự nhiên biến cuộc, không may thì lại NGHÈO – ĐÓI ở đâu đó ẽ một ra nhò báng một cách bẽ bái. Tuy xưa dân gian đã từng kể: Ăn mày là ai? Ăn mày là ta. Đói cơm rách áo thì ra ăn mày! Nhưng biện pháp XOÁ ĐÓI - GIỮA NGHÈO thực hiện lâu nay trên đời thì mang nặng tính tình huân - tình thế và có nơi có kẻ quỵ; nhiều nơi kẻ quỵ không biến vâng, cũng có nơi phản tác dụng, mang tính may rủi nhiều hơn. Nói chung, khu vực nông thôn và dân cư nông nghiệp đã và đang trải qua những cuộc thử nghiệm XOÁ ĐÓI GIỮA NGHÈO một cách bẽ baih. Hiện nay vẫn chưa có được những kết quả mang tính chiến lược cho sự phát triển của khu vực nông thôn và nông dân nước ta.

Đó là nhìn nhận từ góc độ kinh tế - xã hội đời sống của dân nông thôn, nhưng nhìn từ góc độ VĂN HOÁ, chúng ta lại thấy một bức tranh khác với nông nghiệp – nông thôn, đó là một bức tranh phản cảm, khi được soi rọi vào đó sự thấy các màu VĂN HÓA không mấy lạc quan và sáng sủa. Sự thực VĂN HÓA của dân cư nông thôn còn nghiêm trọng và nặng nề hơn là cái ĐÓI và cái NGHÈO. ĐÓI và NGHÈO rồi sẽ thay đổi, nhưng bức màn VĂN HÓA không thể làm sáng sủa hơn bằng tiền và thậm chí nhiều tiền hơn cũng vậy.

Vậy VĂN HÓA của dân cư nông thôn cho đến nay là như thế nào? Nói đến VĂN HÓA của dân cư nông thôn, phải nói đến hai mặt: mặt là sáng tạo VĂN HÓA hai là học hỏi văn hóa.

Lao động sáng tạo các giá trị văn hóa

Xem xét một cách đầy đủ và toàn diện, công việc của dân cư nông thôn không thua kém gì khi dân cư đô thị trong lao động sáng tạo các giá trị văn hóa. Một mặt nào đó thì sáng tạo văn hóa của cư dân nông thôn có giá trị vĩnh hằng và truyền thống, duy trì sự sinh tồn bền vững cho đất nước suốt một chặng đường lịch sử thăng trầm của dân tộc ta.

Hàng năm có hàng chục vạn học sinh vào đời học – cao đẳng đều là con em nông dân, các em không chỉ được ăn nuôi học suốt bậc học phổ thông, mà 4 - 5 năm học đời học vẫn phải được bú sữa từ gia đình cha mẹ ở làng quê, sau trở thành một lực lượng lao động đông đảo các nhà khoa học, các công nhân kỹ thuật có tay nghề cao và số là những nhà quản lý tài năng của đất nước trong tương lai gần. Đó là những sáng tạo văn hóa tinh thần vĩ đại nhất cho đất nước từ công việc của nông dân khắp mọi miền đất nước.

Nhiều ta trải qua vô vàn cuộc chiến trên miền hậu phương trai làng ra trận là những giá trị văn hóa tinh thần – văn hóa của người con trai tráng nông dân – nông thôn như là máu mủ, như là niềm tự hào của cư dân tộc.

Một đề học ngữ văn hóa

Vấn đề không phải là nhìn nhận dân cư nông thôn thiếu cái gì (thường là vật chất chủ yếu) trong cuộc sống hàng ngày, rồi có kế hoạch kêu gọi như “bắt thí” cho học được phần nào đó, thì là vẽ lên thành tích đã gọi quy định cho nông dân như kêu gọi Xóa Đói Giảm Nghèo lâu nay. Ở đây chúng ta phải nhìn một cách tổng thể một đề học ngữ văn hóa của nông dân đã đạt được đến đâu trong thang bậc học ngữ văn hóa của toàn xã hội, lấy một chu kỳ của dân cư thành thị bậc trung để làm một phần để đặt được trong một lộ trình cho phép nào đó. Như vậy, dân cư nông thôn không chỉ được học ngữ như học các giá trị kinh tế vật chất thu nhập tụy, mà phải được học ngữ như học các giá trị văn hóa (vật chất - tinh thần - đạo đức) mà chính họ và toàn thể xã hội đã sáng tạo ra. Nên chẳng thay khẩu hiệu: Xóa Đói Giảm Nghèo bằng khẩu hiệu: Nâng cao không ngừng một đề học ngữ văn hóa cho dân cư nông thôn?

Công cu c Xóa Đói Gi m Nghèo cho dân c nông thôn, không hoàn toàn đ ng nghĩa v i nâng cao trình đ h ng th văn hóa cho h , mà nhi u khi các giá tr v t ch t đó l i là nguyên nhân làm tan nát các t m truy n th ng gia đình và các c ng đ ng dân c nông thôn đã hàng ngàn đ i nay “t i l a t t đèn” có nhau nh ru t th t. Chúng ta ch ng ki n quá trình công nghi p hóa - hi n đ i hóa m t cách t t, đã t n công vào h n ngàn đ m dân c nông thôn bao quanh các Thành ph - Th xã - Th tr n – Khu ch xu t – Khu công nghi p, đã c p đi đ t đại sinh s ng c a h , nông dân không đ c chuy n đ i tham gia vào môi tr ng làm ăn m i, đ i l i h đ c đ n bù m t kh i l ng v t ch t nhi u khi không t ng x ng, h có ti n làm nhà, mua s m các thi t b hi n đ i đ h ng th m t cách tu h ng, con em h s ng nh vào ti n đ n bù đ mua v nhi u t n n xã h i m t cách nhanh chóng. Trong ngôi nhà m i Khang trang thay cho ngôi nhà tranh t ng là t m c a nhi u th h nay tr n nên l nh l o hoang v ng b i con em h nghi n ng p, tù đ y. Đ c c nhà cao sang nh ng đ i s ng tinh th n và tai ti ng c a ng i đ i đeo đ ng su t c cu c đ i ng i cho đ n khi nh m m t xuôi tay. Nh th đ bi t, ti n b c - c a c i r t c n cho cu c s ng c a con ng i, nh ng s nô l vào ti n b c và c a c i không ph i th c đo đ đánh giá trình đ th h ng th văn hóa dù là dân c nông thôn hay dân c th thành!

S th h ng th văn hóa c a dân c nông thôn không ch là ngôi nhà đ , bát c m đ ăn no t ng ngày, mà còn r t nhi u th khác n a, đâu đâu cũng th y nh ng v ng thi u, nh ng lo âu và toan tính. Quy cho cùng đó v n là vi c h không đ c th h ng th văn hóa m t cách công b ng nh dân c th thành, so v i nh ng sáng t o các giá tr văn hóa t c ng đ ng dân c này.

Ta l y vi c h c hành c a con em nông dân nông thôn làm ví d ; khi nói đ n l ch đ i, ch ng h n l ch s c a 65 năm tr c CHXHCN Vi t Nam đã có hàng ch c th h con em nông dân đ c b m nuôi ăn h c thành tài, đ m đ ng m t cách tr n v n và xu t s c cho công cu c gi n c, xây đ ng đ t n c và đ i ngũ đồng đ o này đã sáng t o ra m t kh i l ng giá tr văn hóa đ s cho đ t n c. T t c nh ng c a c i đó đ c phân ph i không công b ng cho nông thôn; nh h th ng hình h c, h th ng nhà tr ng c p huy n – xã cho đ n nay v n là mong c cháy b ng c a dân c ru ng đ ng. Ng i nông dân nói riêng và c ng đ ng dân c nông nghi p nói chung có quy n đòi đ c phân ph i l i giá tr mà con em h đã làm ra cho xã h i, cũng có nghĩa là con em h ph i đ n n nuôi đ ng ông bà cha m thông qua nh ng bi n pháp tích c c nâng cao đ i s ng văn hóa cho dân c nông thôn, do nhà n c th c hi n.

S h ng th nh ng giá tr văn hóa đ c g i là nh ng ti n b c a khoa h c k thu t c a c dân nông nghi p rõ ràng là th p kém h n so v i dân c th thành, đã th các m t trái c a các ph ng ti n hi n đ i đó tìm đ c th tr ng béo b i dân c nông thôn ch y u là l a tu i v thành niên và thanh niên, trung niên.

Có th l y hàng ch c – hàng trăm nh ng minh ch ng đ nói lên r ng dân c nông nghi p –

nông thôn không những không được huy động những mặt cách quan phương – công bằng mà lại giá trị văn hóa do họ và cộng đồng sáng tạo ra, họ thua thiệt về thể chất, và họ nhận được nhiều lợi ích từ phía các giá trị văn hóa được sáng tạo ra bởi khoa học và công nghệ hiện đại. Chính vì vậy phát triển nông nghiệp nông thôn trước mắt và lâu dài không chỉ là việc của dân nông thôn phải làm gì, nông nghiệp phát triển đến đâu, mà còn là việc nâng cao không ngừng trình độ thể chất văn hóa mặt cách duy lý – công bằng – tiến bộ cho dân cư nông thôn, với những biện pháp và lộ trình có tính khả thi xây dựng xã hội nông thôn Công bằng- Dân chủ - Văn Minh./.

Bùi Thị t

